

**PREVENIREA CONFLICTELOR ȘI MANAGEMENTUL
CRIZELOR – MECANISMELE ONU –**

**CONFLICTS PREVENTION AND CRISIS MANAGEMENT –
UN MECHANISMS –**

Locotenent-colonel Daniel MARIN*
Locotenent-colonel Gabriel PĂTRAȘCU**

Rezumat: *Națiunile Unite s-au dezvoltat prin viziunea a cinci puteri globale cu țelul inițial de a preveni răspândirea acțiunilor armate prin mijloace pașnice precum și de stabilire și menținere a drepturilor fundamentale ale omului. În cincizeci de ani de existență ONU și-a lărgit orizonturile cu ajutorul organizațiilor sale, acționând în misiuni de menținerea păcii, ajutor umanitar pentru dezvoltare economică, pașnică.*

Cuvinte-cheie: *Organizația Națiunilor Unite, prevenirea conflictelor, managementul crizelor, mecanisme, carta ONU, misiuni.*

Abstract: *The United Nations developed from five major powers with an initial goal to prevent the spread of warfare through peaceful means and to establish and maintain fundamental human rights. Through the past fifty years, this organization has broadened its horizons with auxiliary organizations from peace keeping missions to humanitarian aid, to economic development.*

Keywords: *United Nations, conflict prevention, crisis management, mechanisms, UN charter, missions.*

*„Pacea nu poate fi menținută cu forța,
ci poate fi atinsă doar prin înțelegere“.*

Albert Einstein

Evoluțiile în planurile politic, militar, demografic, economic, financiar, tehnologic și ecologic manifestate la nivel global, regional, zonal, și statal solicită în mod imperios o reanalizare continuă și multidisciplinară a mediului de securitate internațional, în structurile multinaționale existente, dar și în fiecare stat în parte.

---

* Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; e-mail: marin_daniel1967@yahoo.com

** Serviciul Istoric al Armatei”; e-mail: patrascu_gabriel67@yahoo.com

Sfârșitul de secol XX și începutul secolului XXI au adus cele mai multe intervenții din istorie pentru gestionarea situațiilor de criză apărute. În perioada contemporană, criza nu este numai interstatală. Într-o ordine posterioară Războiului Rece, statele nu mai dețin nici monopolul violenței armate, nici pe cel al puterii economice și chiar militare. Statele nu mai sunt actorii privilegiați ai jocului internațional. Mai mult decât atât, uneori preferă să încredințeze sarcina de a rezolva propriile probleme organizațiilor internaționale, devenite actori cu un statut deplin de manageri ai crizelor internaționale și al procesului de reglementare a acestora. Principalele crize politico-militare de la începutul secolului își au originea în efectul de război rece și în starea de haos care s-a creat după încheierea acestuia. Ne aflăm încă în derularea primelor etape post-Război Rece, adică în etapa de restabilire a ordinii de drept și de refacere a relațiilor internaționale ieșite din bipolaritate.

Marile transformări ale lumii contemporane și deschiderile spre noi sfere de interese și influențe au dus la crearea a multiple zone și chiar regiuni de instabilitate pe întreg mapamondul, cu implicații deosebite în ceea ce privește realizarea securității pe plan local, regional și chiar mondial. Pentru rezolvarea conflictelor actuale, în prima fază, cum este și firesc, se face apel la soluțiile nonmilitare pentru prevenirea acestora și menținere a păcii și abia după epuizarea acestora să se intervină cu mijloace militare.

În istoria umanității, conflictul și criza au cunoscut forme specifice de manifestare în funcție de intensitatea cu care s-au manifestat, de tipul de actori implicați, de natura obiectului aflat în dispută, de scopul urmărit și, nu în ultimă instanță, de consecințele pe care le-a generat¹.

Pacea este rezultatul echilibrului forțelor latente ale entităților, naționale și/sau internaționale, reflectând o virtuală stare simetrică a lor. Stările conflictuale evidențiază activarea asimetriilor. Pacea este acolo unde se termină violența și unde începe cooperarea.²

Conflictul poate fi definit ca un diferend în ceea ce privește rezultatele preferate într-o situație de negociere.³ Conflictele sunt generate de diferende (asimetrii comunicaționale) care se pot manifesta violent, gradual (neînțelegeri – tensiuni – crize – conflicte), în funcție de gravitatea evolutivă și pot deveni „armate” în măsura apelării la forțe armate pentru realizarea obiectivelor urmărite.

---

¹ Gl.lt.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, mr.conf.univ.dr. Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.15.

² Ioan Crăciun, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006, p. 18.

³ Gl.lt.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, *Conflict și negociere în relațiile internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011, p.36.

Conflictele pot fi interne (războaie civile, războaie intrastatale, conflicte intranaționale) și conflicte internaționale care implică mai mulți actori internaționali, depășind granița unui singur stat (bilaterale – între două state, regionale, continentale sau mondiale).

Conflictele armate noninternaționale sunt confruntări armate între o autoritate a unui stat și grupări armate sau între diverse grupări armate, pe teritoriul lor național. Conflictele armate internaționale implică forțele armate ale statelor, ale căror acțiuni sunt guvernate de normele dreptului internațional umanitar. Distincția între conflictele armate internaționale și cele noninternaționale rămâne o parte esențială a dreptului conflictelor armate.

Conflictul poate conduce către război, prin promovarea așa-numitei violențe structurale, sau către pace, prin înțelegere și cooperare, atunci când, adoptând strategii adecvate, se poate controla evoluția conflictului. Adică transformarea acestuia dintr-o stare în alta, de obicei dintr-o stare de violență structurală într-una de înțelegere și cooperare, adică o evoluție pozitivă a acestuia. Soluționarea conflictelor și stările post-conflictuale reechilibrează relativ forțele oponente, redresând simetria lor virtuală ante-conflictuală.

Conflictele internaționale și cele naționale pot și trebuie să fie prevenite, urmărind, cunoscând și înțelegând, permanent și competent, evoluția societății omenesti și a particularităților sociale regionale și locale și optimizând modalitățile de soluționare a adversităților pentru a se evita confruntările violente cu efectele lor imprevizibile.

Războaiele configurează formele cele mai violente de manifestare a relațiilor conflictuale dintre grupări mari de oameni (popoare, națiuni, state, comunități sociale), organizate militar, care utilizează lupta armată pentru impunerea intereselor proprii. Războiul și conflictul sunt diferite. Conflictul nu ar trebui văzut ca fiind în mod necesar distructiv, deoarece acesta poate promova solidaritatea socială, gândirea creativă, învățarea și comunicarea – toate acestea fiind factori vitali ai rezolvării disputelor.

Prevenirea conflictului presupune eforturi susținute pentru a determina părțile să nu recurgă la amenințarea cu folosirea forței sau la folosirea efectivă a forței. Aceasta înseamnă că prevenirea conflictului se poate face în două etape din ciclul normal al unui conflict: înainte ca acesta să atingă cote violente sau după încetarea violențelor, pentru a exclude re izbucnirea lor. Există metode specifice de intervenție pentru prevenirea conflictului și construire a păcii în fiecare din aceste faze. Acestea constau în politici, programe, proiecte, proceduri sau mecanisme menite să influențeze evoluția conflictului în sens pozitiv și, de regulă, sunt sprijinite de actori din afara zonei de conflict: persoane, grupuri sociale, guverne naționale, organizații guvernamentale, nonguvernamentale sau de securitate etc.

Provocările, amenințările și, în consecință, riscurile determină evoluții sau involuții spre anormalitate, iar trecerea anormalității la limită, atât în situația internă a unui stat, cât și în relațiile regionale sau internaționale, induce starea de criză. De-a lungul vremii, abordarea fenomenului „*criză*” a cunoscut numeroase interpretări, în deplin acord cu gradul de evoluție a sistemului relațiilor internaționale și cu aspirațiile istorice ale actorilor acestuia.

Uneori, criza este definită ca o „*perioadă extrem de tensionată, în care dificultățile economice, politice, sociale și ideologice ating cote paroxistice și, de aceea, necesită soluții imediate, ferme și, în general, decisive în evoluția unei societăți, unei instituții*”⁴.

Criza reprezintă o perioadă de disfuncționalitate în evoluția societății, care necesită soluții viabile, menite să asigure o schimbare sau o revitalizare a sistemelor deteriorate. Criza este definită ca un nivel al conflictului și poate fi *pre-conflict* și *post-conflict*, în sensul că îi urmează stadiului de *război*. Trecerea de la un nivel la altul poate fi determinată de următorii factori: intensitatea și numărul nemulțumirilor, percepții și atitudini diferite ale părților unele față de altele, intensitatea emoțională și investițiile psihologice în pozițiile părților, nivelul mobilizării și organizării politice, coeziunea dintre liderii respectivelor părți și membrii grupărilor, densitatea comportamentelor ostile, gradul de amenințare sau de folosire a armelor, numărul susținătorilor fiecărei părți etc.

Din perspectiva teoriei militare criza poate fi abordată ca o etapă intermediară între starea de pace și starea de război sau „*rezultatul acumulării în timp a unor procese dezorganizate și al generării proceselor sociale perverse, care destructurează sau rup procesele între cele trei funcții ale națiunii și produc tensiuni și conflicte sociale*”⁵.

Managementul crizelor reprezintă un set de măsuri și acțiuni destinate a stopa în ultimul moment evoluția conflictului către un curs violent sau a stopa extinderea violențelor către război. Intervenția pe scară largă pentru managementul eficient al crizelor necesită acțiuni de tipul *peacekeeping*, *peacemaking*, *peace enforcement* sau *peacebuilding*.

În contextul mondializării, prevenirea conflictelor și managementul crizelor au cunoscut o creștere a complexității, implicând actori tot mai diferențiați. Gestionarea crizelor „*crisis management*” presupune capacitatea de a acționa în amonte, pe timpul și după criză.

⁴ *Dictionaire de la langue française. Encyclopedie, noms communs, nome propre*, 1999.

⁵ Teodor Repciuc, *Situațiile de criză și gestionarea lor în noul context politic și strategic european. Orientări teoretice și operaționale în doctrina militară de apărare a României*, Revista Română de Studii Internaționale, vol.XXVII nr. 1-2 (123-134), 1993, p.7.

Nici o societate omenească, din câte se cunosc până acum, nu s-a dezvoltat și nu se dezvoltă linear. Viața unei societăți cunoaște momente simetrice, disimetrice și asimetrice, evoluții rapide și stagnări, progrese și regrese, situații normale, dar și anormalități, crize și conflicte. Omenirea se luptă cu ele de la începutul existenței sale și, probabil, această luptă va fi dusă până în ultima clipă a existenței umane. De aici nu rezultă că fenomenul crizelor și conflictelor reprezintă o fatalitate, că oamenii sunt complet neputincioși în fața lui și trebuie să se resemneze, ci doar o realitate socială, politică, economică, informațională, militară etc. de care trebuie să se țină seama și care poate fi ameliorată și chiar controlată.

La nivel internațional, ca urmare a experienței acumulate de-a lungul timpului de către societatea umană, s-a constatat necesitatea creării unor instituții internaționale de securitate al căror rol să fie gestionarea crizelor, prevenirea conflictelor și menținerea păcii.

Din această necesitate a luat ființă Organizația Națiunilor Unite. Înființată după cel de-al Doilea Război Mondial, ONU a pus la punct un sistem de management al crizelor și de prevenire al conflictelor ale căror principii au fost cuprinse în Carta Națiunilor Unite.

Carta ONU este documentul ce prevede explicit și cuprinzător în același timp, modalitățile prin care actorii internaționali trebuie să soluționeze în mod pașnic disputele și diferendele dintre ei. „Părțile în orice diferend a cărui prelungire ar putea pune în primejdie menținerea păcii și securității internaționale vor trebui să caute să-l rezolve, înainte de toate, prin negocieri, anchetă, mediere, conciliere, arbitraj, pe cale judiciară, recurgerea la organizații sau acorduri regionale sau prin orice mijloace pașnice la alegerea lor”⁶.

Principalele obiective ONU sunt menținerea păcii și securității internaționale, promovare relațiilor amicale între națiuni și luarea măsurilor necesare întăririi păcii universale. În ceea ce privește securitatea internațională și pacea, de la crearea sa, ONU a avut o contribuție majoră în prevenirea disputelor ce s-ar fi putut transforma în conflicte armate sau la ajutorul acordat în vederea restabilirii păcii în cazul declanșării unui conflict, în vizorul ONU aflându-se în permanență construirea păcii și consolidarea structurilor.

Un al obiectiv important al ONU este susținerea dezvoltării economice și sociale a statelor lumii, principiul pe care îl are la bază fiind acela conform căruia pacea și securitatea durabilă sunt posibile numai dacă este asigurată bunăstarea economică și socială a oamenilor din toată lumea.

⁶ *Carta Organizației Națiunilor Unite*, semnată la San Francisco în ziua de 26 iunie 1945, art. 33, <http://www.dri.Gov.ro/documents/Carta%20ONU.pdf>, accesat la 12.11.2013

Prevenirea conflictelor reprezintă una din obligațiile principale ale ONU, implicând o guvernare variată de acțiuni în domenii diverse, precum buna guvernare, drepturile omului, dezvoltare economică și socială în scopul rezolvării disputelor înainte ca ele să devină violente sau pentru împiedicarea extinderii violențelor, dacă acestea deja au apărut.

Diplomația preventivă, pusă sub lumina medierii sau negocierii, reprezintă metoda pe care se bazează Organizația Națiunilor Unite în vederea prevenirii conflictelor.

Carta Națiunilor Unite indică următoarele șase organe principale ale ONU: Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic și Social (îi sunt subordonate multe din organizațiile speciale), Consiliul de Tutelă (și-a suspendat momentan activitatea), Curtea Internațională de Justiție (decide dispute internaționale – se află la Haga) și Secretariatul General (din punctul de vedere al Cartei ONU, Secretarul General este funcționarul administrativ suprem al Organizației).

Cele șase organe enumerate, deși calificate toate ca principale, se află totuși, din punct de vedere al independenței și puterii pe care o exercită, în situații diferite.

Adunarea Generală, în care sunt reprezentate toate statele membre (193 de state membre), ca entități egale, este organul care dispune de cele mai largi competențe. Aceasta ocupă o poziție centrală în cadrul Organizației, nu numai datorită funcțiilor și puterilor sale politice, dar și pentru competențele sale administrativ-financiare și rolul avut în stabilirea structurării altor organe.

Potrivit Cartei, ONU nu poate interveni în chestiuni care sunt esențiale în jurisdicția unui stat, cu excepția aplicării unor măsuri de constrângere, în conformitate cu punctul VII (amenințarea păcii, încălcarea păcii și acte de agresiune)⁷.

Funcțiile ONU sunt cu caracter general, privind relațiile dintre statele membre, în exercitarea cărora Adunarea poate emite numai recomandări și cu caracter special, privind funcționarea organizației, domeniu în care Adunarea poate lua hotărâri obligatorii.

Principalele funcții cu caracter general ale Adunării generale sunt:

- audierea și discutarea oricărei probleme care intră în cadrul Cartei, având dreptul de a face recomandări statelor membre și Consiliului de Securitate;
- studierea principiilor generale de colaborare pentru menținerea păcii și securității, inclusiv principiile privind dezarmarea și reglementarea armamentelor;

---

⁷ Gl.lt.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, mr.conf.univ.dr. Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.121.

- discutarea oricăror probleme privind menținerea păcii și securității internaționale, cu excepția celor care trebuie transmise Consiliului de Securitate;
- promovarea colaborării internaționale în domeniul politic, economic, social, cultural-educativ și al sănătății și contribuția la îndeplinirea drepturilor omului, prin studii și recomandări;
- încurajarea dezvoltării progresive a dreptului internațional și a codificării lui.

Hotărârile Adunării Generale sunt luate cu majoritatea de voturi (de 2/3 din membrii prezenți și votați) în problemele importante precum: recomandări cu privire la menținerea păcii și securității internaționale; alegerea membrilor nepermanenți ai Consiliului de Securitate; alegerea membrilor Consiliului Economic și Social; alegerea membrilor Consiliului de Tutelă; admiterea de noi membri în organizație; suspendarea drepturilor și privilegiilor membrilor; excluderea de membri; problemele bugetare.

Adunarea Generală se întrunește anual în sesiuni ordinare și, când împrejurările o cer, în sesiuni extraordinare. Sesiunile extraordinare sunt convocate de secretarul general, la cererea Consiliului de Securitate sau a majorității membrilor ONU.

Consiliul de Securitate – Autorii Cartei ONU au rezervat Consiliului de Securitate un loc aparte în sistemul instituțional al organizației, ca organ cu compunere restrânsă, investit cu răspunderea principală în menținerea păcii și securității internaționale (art. 24).

Pentru realizarea acestei răspunderi, Carta conferă Consiliului de Securitate puteri speciale de decizie și de acțiune în prevenirea și rezolvarea conflictelor internaționale, iar statele membre ONU „acceptă să execute hotărârile Consiliului de Securitate”, luate în conformitate cu dispozițiile Cartei (art.25)⁸.

Atribuțiile Consiliului de Securitate sunt specificate în capitolele VI și VII din Cartă.

Consiliul de Securitate este format din 15 membri, din care 5 sunt membri permanenți, iar 10 nepermanenți, aleși din rândul statelor membre pe o durată de doi ani.

Două dintre organele principale ale ONU – Consiliul Economic și Social (ECOSOC) și Consiliul de Tutelă – sunt plasate sub autoritatea Adunării Generale.

De subliniat că între competența Adunării Generale în problemele păcii și securității internaționale și competența Consiliului de Securitate, Carta stabilește o strictă delimitare, prevăzând că: răspunderea principală pentru menținerea păcii și securității internaționale revine Consiliului de Securitate; Adunarea Generală nu poate face recomandări în problemele privind menținerea păcii și securității

⁸ <http://www.cpcs.ro/articol-oi-onu.php>, accesat la 14.10.2013

internaționale, dacă ele sunt în curs de a fi examinate de Consiliul de Securitate, afară de cazul când Consiliul i-ar cere Adunării Generale să examineze și să facă recomandări în acele probleme.

Principalul scop declarat al existenței Organizației Națiunilor Unite constă în menținerea păcii și securității internaționale. Încă de la crearea sa în 1945, ONU a fost chemată să prevină escaladarea conflictelor și să restabilească pacea atunci când este nevoie. De-a lungul timpului, ONU a ajutat la stingerea a numeroase conflicte, adesea prin intermediul acțiunilor Consiliului de Securitate, principalul organism cu atribuții în domeniul păcii și securității internaționale⁹.

Instrumentele juridice esențiale care conțin un mandat aplicabil în procesul prevenirii conflictelor sunt incluse în Carta Națiunilor Unite.

*Carta Națiunilor Unite*¹⁰ este elementul constitutiv al organizației, precizând drepturile și obligațiile statelor membre, stabilind organele de control ale acesteia precum și procedurile sale. Acest tratat internațional codifică cele mai importante principii ale relațiilor internaționale- de la absoluta egalitate a statelor până la interzicerea folosirii forței în relațiile internaționale sub orice formă incompatibilă cu scopurile organizației¹¹.

Prevenirea conflictelor reprezintă un complex de măsuri și activități organizate și executate cu scopul de a preveni suferințele umane și a oferi o alternativă mai puțin costisitoare operațiilor politico-militare pentru rezolvarea conflictelor înainte ca acestea să devină violente. În acest sens, **diplomația preventivă, promovată sub forma medierii, concilierii sau negocierii, reprezintă metoda de bază promovată de Organizația Națiunilor Unite pentru prevenirea conflictelor.** Emisarii sau reprezentanții speciali ai secretarului general al ONU sunt angajați în acțiuni de diplomatie preventivă oriunde în lume, iar în majoritatea cazurilor aceștia acționează în strânsă cooperare cu reprezentanții organizațiilor regionale.¹²

Deși diplomația preventivă, promovată în viziunea ONU sub forma medierii, concilierii sau negocierii reprezintă metoda de bază, experiențele ultimei perioade ne-au demonstrat că există și alte forme de acțiune cu efect preventiv ridicat, cum ar fi dezvoltarea de proiecte în contextul unei strategii preventive, acțiuni umanitare, dezarmare preventivă sau dislocare preventivă. Cu toate acestea, evoluțiile recente demonstrează că dreptul internațional reprezintă, de regulă, cel

---

⁹ Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian (coordonator), *Lumea 2007. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2007, p.22.

¹⁰ <http://www.dri.Gov.ro/documents/Carta%20ONU.pdf>

¹¹ Bari I., *Economie mondială*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1994, p. 218.

¹² Ioan Crăciun, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006, p. 121.

mai mic numitor comun al înțelegerii dintre state asupra unui aspect al vieții internaționale, pe care consideră că este în interesul lor să îl reglementeze¹³.

Prevenirea conflictelor, înscrisă în Carta ONU, ca una din obligațiile principale ale statelor membre, implică o gamă variată de acțiuni în domenii diverse, precum buna guvernare, drepturile omului, dezvoltare economică și socială, în scopul rezolvării disputelor înainte ca ele să devină violente sau pentru împiedicarea extinderii violențelor, dacă acestea deja au apărut.

În decursul anilor, organizația a lansat diferite noi concepte și mecanisme privind pacea și securitatea internațională, dar și dezvoltarea economică și socială. Astfel, conceptul prevenirii conflictelor nu este nou. Fostul Secretar General, Dag Hammarskjöld a folosit, pentru prima dată, la finele anilor '50 termenul „diplomație preventivă”.

Primele acțiuni efective întreprinse de ONU la sfârșitul anilor 1950, în absența unor dezbateri prealabile, au fost trimiterea „reprezentanților personali” ai Secretarului General în zonele potențial periculoase, aceștia fiind totodată „pionierii diplomației preventive”, însușită și dezvoltată ulterior de ONU, utilizată ca metodă și practică permanentă în toate zonele de conflict¹⁴.

În scopul implicării sale în prevenirea conflictelor, efectivele de intervenție de care dispun Națiunile Unite au cunoscut o consolidare semnificativă încă de la sfârșitul anilor 1980. În 1987, Secretarul General a dispus înființarea oficială a unui dispozitiv de alertă rapidă sub forma Biroului pentru Cercetare și Culegere de Informații (ORCI – Office for Research and Collection of Information), care, cu numai câțiva ani în urmă, ar fi reprezentat o realizare de neimaginat. La 1 martie 1992, ORCI a fost dizolvat, iar diversele sale structuri componente au fost integrate în nou înființatele Departamente ale Problemelor Politice, și, respectiv, Problemelor Umanitare pentru că nu fusese capabil să-și îndeplinească mandatul.¹⁵ Un sistem inter-departamental de alertă rapidă a fost creat în 1991 de către Comisia de Coordonare Administrativă a ONU. Tehnologiile avansate din domeniul comunicațiilor asigură transmisiuni rapide prin radio, e-mail, satelit, între sediile din New York și din lumea întreagă, permițând transmiterea rapidă a informațiilor și analizelor către Secretarul General.

În materie de alertare rapidă, problema nu este de a prevedea, ci de a anticipa potențialele dificultăți cu suficient timp înainte pentru a se putea lua oportune măsurile corective¹⁶.

¹³ Teodor Frunzeti, *Conflict și negociere în relațiile internaționale*, curs, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011, p.116.

¹⁴ Gl.It.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, mr.conf.univ.dr. Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.127.

¹⁵ Bolintineanu Al. - Carta ONU – document al erei noastre, Ed. Politica, Bucuresti, 1970, p. 44.

¹⁶ Ibidem, p.127.

În 1992, secretarul general al ONU a prezentat Adunării Generale documentul intitulat Agenda pentru Pace (Agenda for Peace), din care rezultă clar că **promovarea păcii și securității colective va constitui preocuparea esențială a Națiunilor Unite în secolul al XXI-lea, iar prevenirea conflictelor va fi direcția principală de acțiune.**

În 1995 a fost creată echipa-cadru (The Framework Team) pentru coordonarea activității tuturor departamentelor din cadrul Secretariatului General (politic, umanitar și de peacekeeping) implicate în misiuni de prevenire și menținere a păcii. Echipa-cadru acționează ca un catalizator pentru avertizarea timpurie și propune organismelor abilitate ale ONU inițierea de acțiuni preventive sau preemptive pentru înlăturarea tensiunilor apărute la un moment dat.

În iulie 2003 Adunarea Generală a adoptat prin consens Rezoluția 57/337, referitoare la prevenirea conflictelor armate, care a însemnat un nou pas important făcut de Națiunile Unite în lupta pentru prevenirea conflictelor. Această rezoluție subliniază că pentru prevenirea conflictelor armate va fi promovat dialogul și cooperarea continuă dintre statele membre, dintre Națiunile Unite și organizațiile subregionale și regionale, sectorul privat și societatea civilă.

Soluționarea conflictelor depinde de câțiva factori: înțelegerea adecvată a conflictului, dialogul deschis și efectiv dar și acordul discutării problemei.

În anul 1928 era elaborată o rezoluție de către Liga Națiunii ce viza „Rezolvarea pașnică a diferendelor internaționale, neatacarea, și ajutorul reciproc”. ONU a urmat cursul politicii de rezolvarea conflictelor pe cale pașnică, astfel articolul 33 cap VI enumeră principalele modalități de realizare a acestora, dintre care statele sunt libere să aleagă (mijloace politice sau diplomatice, mijloace de natură jurisdicțională):

Negocierile reprezintă una dintre cele mai însemnate căi de rezolvare și prevenire a conflictelor. Negocierile au drept rațiune găsirea și construirea unei soluții la o problemă clar definită, rezolvarea unui conflict, de preferință înainte de intrarea sa în faza violentă. Sunt implicate în negocieri numai statele părți la un diferend, care pot iniția și monitoriza fiecare fază a negocierilor. Negocierile implică orice tip de dispute: tehnice, politice sau juridice.

Consultările sunt o varietate de negocieri, care implică discuții inițiale și schimb de vederi între părți.

Bunele oficii se regăsesc printre instrumentele enumerate în Carta ONU și sunt considerate parte din panoplia metodelor pașnice fiind utilizate de predilecție la începerea negocierilor sau la inițierea medierii. Rolul principal al bunelor oficii este de a asigura liniile de comunicare între părți, de a stabili contacte cu rol explorator și informativ iar uneori asigură și găzduirea părților în conflict, între care se desfășoară negocierile sau medierea respectivă.

Ancheta constituie o acțiune preliminară a rezolvării unui conflict, constând din încercarea de a stabili în mod obiectiv derularea faptelor și evenimentelor, în mod independent de afirmațiile părților în cauză și de a oferi un tablou veridic și nepartizan al situației conflictuale. Ancheta se poate desfășura sub diferite denumiri: observare, investigație, stabilirea faptelor, control, monitorizare, supraveghere, prevenire și avertizare timpurie. Ancheta se desfășoară într-o perioadă de timp determinată și trebuie să aibă o bază de neutralitate reală. Ancheta a dat rezultate, mai ales în litigii comerciale și economice¹⁷.

Este de remarcat că ancheta a jucat un rol esențial în soluționarea conflictelor, introducând o nouă fază sau „etapă de dezangajare și dezescaladare”, a cărei componentă importantă este depolitizarea și o fază de moratoriu, ce vizează oprirea violenței sau prevenirea izbucnirii sale. În această direcție preventivă ancheta a devenit o instituție aproape generalizată în cadrul sistemului internațional. Multe agenții internaționale din sistemul ONU, ca de exemplu Agenția Internațională pentru Energie Atomică posedă un sistem permanent de control privind producerea și utilizarea de materiale fisionabile, iar multe asemenea instituții specializate, publică în mod curent rapoarte de specialitate în numeroase domenii, esențiale pentru securitatea și ordinea internațională. Numeroase organisme regionale au creat sisteme de avertizare preventivă, ca de exemplu în sud-estul Europei¹⁸.

Medierea are ca scop să aducă conflictul spre o soluție acceptabilă pentru părțile beligerante și care să fie în concordanță cu interesele mediatorului. Prin mediere o terță parte ajută părțile implicate să găsească o soluție pe care nu o pot găsi pe cont propriu, cu condiția ca părțile implicate să accepte medierea și să coopereze în plan diplomatic cu mediatorul.

Concilierea poate fi considerată o extensie a anchetei, ambele fiind considerate forme primare de instituționalizare a utilizării mijloacelor pașnice la Haga atât în 1899, cât și în 1907. Concilierea constă în activitatea unei comisii de cel puțin cinci membri, reprezentanți ai unor state diferite, desemnați să rezolve un litigiu ce nu a putut fi soluționat prin negocieri directe între părțile implicate.

Recurgerea la organizații sau acorduri regionale sau la alte mijloace pașnice. Consiliul de Securitate încurajează existența unor organisme regionale destinate a se ocupa cu menținerea păcii, cu condiția ca aceste acorduri sau organizații să fie compatibile prin acțiunile lor cu scopurile și principiile ONU. În unele situații. Consiliul de Securitate va folosi asemenea acorduri sau organizații

¹⁷ Teodor Frunzeti, *Conflict și negociere în relațiile internaționale*, curs, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011, p.119.

¹⁸ Ion-Alexandru Groșeanu, *Soluții nonmilitare de prevenire a conflictelor și menținerea a păcii*, București, 2013, p.9.

regionale pentru aplicarea acțiunilor de constrângere sub autoritatea sa. Nicio acțiune de constrângere nu va fi întreprinsă de organismele regionale fără autoritatea Consiliului de Securitate.

Funcția de bune oficii a Secretarului general al ONU. Deși bunele oficii nu apar menționate în Carta ONU, în art. 33 ce enumeră modalitățile de soluționare a diferendelor internaționale, această procedură și-a găsit consacrarea și într-o serie de alte documente internaționale elaborate ulterior intrării în vigoare a Cartei ONU, iar prin avantajele pe care le prezintă a devenit un mijloc uzitat de soluționare pașnică a diferendelor internaționale. Declarația de la Manila referitoare la rezolvarea pașnică a conflictelor (A/RES/37/10, I, § 5) din 1982 remediază această problemă și include bunele oficii în cadrul modalităților pașnice de rezolvare a diferendelor internaționale. Declarația asupra prevenirii și eliminării diferendelor și situațiilor care amenință pacea și securitatea internațională din 5 decembrie 1988 (A/RES/43/51) insistă asupra responsabilității organelor principale ale Organizației Națiunilor Unite și, în special, pe capacitatea Secretarului General al ONU de a se implica în prevenirea diferendelor prin intermediul bunelor oficii, în cadrul măsurilor ce țin de diplomația preventivă¹⁹. Procedura bunelor oficii implică acțiunea unui terț – ce poate fi un stat, o organizație internațională sau o persoană influentă – ce urmărește să creeze condițiile propice ca statele în diferend să rezolve neînțelegerile dintre ele pe cale pașnică.

Arbitrajul sau apelul la Curtea Internațională de Justiție are toate atributele unei metode jurisdicționale. Ceea ce îl diferențiază de instrumentul juridic materializat de Curtea Internațională de Justiție, unde statele – ca membre ale ONU - sunt chemate să-și rezolve litigiile pe care nu le pot aplană singure, este faptul că în arbitraj părțile își aleg singure judecătorii. Chiar și procedura pe care o vor urma arbitrii sau arbitrul este supusă în arbitraj acceptării prealabile a părților. Curtea Internațională de Justiție de la Haga este astăzi expresia cea mai elocventă a funcționării jurisdicției internaționale în materie de litigii interstatale. Curtea Internațională de Justiție de la Haga este organul judiciar principal al ONU. Cei cincisprezece judecători ai curții sunt aleși de Adunarea Generală a ONU pe o perioadă de nouă ani.

Strategiile și instrumentele de aplanare a conflictelor au fost schițate pentru întâia oară în cadrul Agendei pentru Pace (1994) de către Secretarul General de la acea vreme, Boutros-Ghali, din care rezultă clar că promovarea păcii și securității colective va constitui preocuparea esențială a Națiunilor Unite în secolul al XXI-lea, iar prevenirea conflictelor va fi direcția principală de acțiune.

---

¹⁹ Al. Bolintineanu, A. Năstase, *Drept internațional contemporan*, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1995, p. 131.

Procedurile ONU cuprinse în Agenda pentru Pace sunt prezentate în continuare.

Diplomația preventivă are ca scop evitarea izbucnirii unor conflicte violente folosind mijloace diplomatice, măsuri de sporire a încrederii, sisteme de avertizare timpurie, zone demilitarizate, intervenția preventivă a trupelor ONU.

Restabilirea păcii (*peacemaking*) Conceptul de *peacemaking* se referă la determinarea părților, prin folosirea mijloacelor diplomatice, să înceteze ostilitățile și să treacă la negocierea condițiilor de soluționare pașnică a conflictului. Națiunile Unite pot juca un rol important în determinarea părților să înceteze ostilitățile, dar acest lucru nu se poate face decât cu acordul acestora. În cadrul acțiunilor de *peacemaking* este exclusă în totalitate folosirea forței împotriva uneia dintre părți, cu scopul de a pune capăt ostilităților. Părțile interesate implică forțele militare ONU și/sau polițiști precum și civili²⁰.

Menținerea păcii (*peacekeeping*) înseamnă instituirea unei prezențe de personal al Națiunilor Unite cu acordul tuturor participanților la conflict, prin alocarea unor soldați ușor înarmați, a unor observatori pentru alegeri și a unor polițiști în vederea supravegherii și executării prevederilor tratatelor de pace și de armistițiu. Menținerea păcii este o tehnică care extinde posibilitățile prevenirii conflictelor precum și a instaurării păcii. În conformitate cu principiile înscrise în *Carta ONU*, în cadrul Națiunilor Unite a fost creat Departamentul pentru Operații de Menținere a Păcii (*Department of Peacekeeping Operations – DPKO*) destinat să sprijine statele membre și să ofere asistență Secretarului General în eforturile sale de promovare și menținere a păcii și securității internaționale. Sarcina principală a DPKO este să planifice, să pregătească și să gestioneze direct misiunile ONU de menținere a păcii, asigurând condițiile de îndeplinire deplină a mandatului acestora, sub autoritatea directă a Consiliului de Securitate și Adunării Generale a ONU și cu sprijinul Secretarului General în ceea ce privește acțiunile.

Consolidarea păcii (*peacebuilding*) este un proces care vizează, după încetarea conflictelor, refacerea și sprijinirea structurilor statale menite să consolideze pacea pentru a evita declanșarea unui nou conflict. Obiectivul central al acțiunilor de *peacebuilding*, conform *Agendei pentru Pace*, este construirea legitimității noului stat, stat care în viitor trebuie să fie capabil să gestioneze de o manieră pacifistă dispute, să poată asigura protecția populației civile și să asigure respectarea temeinică a drepturilor omului²¹. Organismul care îndeplinește rolul principal în acțiunile *peacebuilding* este Departamentul Afacerilor Politice (DPA).

²⁰ Gl.lt.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, mr.conf.univ.dr. Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.131.

²¹ Ioan Crăciun, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006, p. 127.

Lucrând strâns cu diviziile regionale (*Geographical Divisions*) și cu Unitatea de Planificare Politică (*Policy Planning Unit*), sub directa îndrumare a Secretarului General al ONU, DPA pune în mișcare întregul mecanism ONU de răspuns la situațiile postconflict.

Suplimentul la Agenda pentru pace, elaborat în 1995, a apărut datorită lipsei preocupării pentru explorarea opțiunilor nemilitare, pentru adaptarea mecanismelor de mediere la situațiile conflictuale interne, acțiunea preventivă a devenit sinonimă cu acțiunea militară și cu impunerea păcii²².

În 1992 Adunarea Generală a ONU a aprobat Declarația asupra Drepturilor Persoanelor Aparținând Minorităților Naționale sau Etnice, Religioase și Lingvistice, aplicabilă, în principiu, tuturor statelor.

Anul 2000 a marcat un pas important în procesul de reformă prin adoptarea „Declarației Mileniului”, în cadrul Summitului Mileniului din 6-8 septembrie. Acest document stabilește direcțiile clare de acțiune necesare adaptării Organizației la noile provocări ale secolului XXI. Cele opt scopuri de Dezvoltare ale Mileniului (Millennium Development Goals) vizează: eradicarea sărăciei extreme și a foametei; asigurarea educației primare universale; promovarea egalității de gen; reducerea mortalității infantile; îmbunătățirea sănătății maternale; combaterea HIV/SIDA, a malariei și a altor boli contagioase; asigurarea sustenabilității mediului; promovarea unui parteneriat global pentru dezvoltare.

În anul următor (2001) este realizat „Planul de Acțiune pentru Implementarea Declarației Mileniului” („Road Map Towards the Implementation of the UN Millennium Declaration”), iar la 31 iulie 2002 este publicat primul raport anual de configurare a tendințelor ce rezultă din implementarea Scopurilor de Dezvoltare ale Mileniului²³.

În august 2000, *Raportul Brahimi* (denumit astfel după numele liderului grupului de experți care l-a elaborat, ministrul algerian de externe, Lakhdar Brahimi) propunea noi modalități eficiente și coerente de organizare a misiunilor de pace, astfel încât ONU să poată face față provocărilor specifice secolului XXI, de genul restaurării și reconstrucției păcii. Raportul propune organizarea de misiuni de pace credibile, cu mijloace adecvate, capabile să-și îndeplinească mandatul eficient și cu succes. Raportul prefigurează restructurarea și mărirea aparatului Secretariatului ONU, în special a Departamentului pentru Operațiuni de Menținere a Păcii (DPKO), pentru a-l face apt să conducă eficient operațiuni de pace. Statele membre ale ONU sunt solicitate să constituie brigăzi multinaționale gen

---

²² Gl.lt.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, mr.conf.univ.dr. Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.134.

²³ Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian, (coord.), *Lumea 2007. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2007, pp. 24-25.

SHIRBRIG și să pregătească specialiști și forțe pentru desfășurarea rapidă, în baza aranjamentelor *stand-by*. Statele care vor participa cu forțe vor fi invitate pentru consultări în cadrul Consiliului de Securitate pe durata pregătirii misiunii și adoptării mandatului sau când apare necesitatea modificării mandatului.²⁴

Cu toate că nu s-a reușit adoptarea unei definiții minimale a terorismului la nivelul ONU, cu ocazia Summitul Mondial (13 și 14 septembrie 2005) au fost totuși semnate *Convenția internațională pentru suprimarea actelor de terorism nuclear* și *Convenția privind imunitățile de jurisdicție ale statelor și proprietății acestora*.²⁵

Concluzii

În momentul în care s-a semnat Carta ONU la San Francisco, documentul încorporează învățămintele istoriei, experiența limitată a Societății Națiunilor, cât și concluziile rezultate în urma celui de-al Doilea Război Mondial. Obiectivul principal al organizației a fost „izbăvirea generațiilor viitoare de flagelul războiului”, dar în același timp și instaurarea unei stări de drept prin „menținerea justiției și respectarea obligațiilor” asumate sau prevăzute de dreptul internațional.

Mijloacele pașnice de soluționare a conflictelor urmăresc îndeplinirea scopului principal prin utilizarea resurselor bazate pe drept, la care se recurge cu prioritate. Cum dreptul internațional posedă mijloace relativ slabe de aplicare, constrângere sau executare, Carta prevede posibilitatea intervenției armate colective în măsură să oprească agresiunea sau să stopeze amenințarea păcii și securității mondiale. Această intervenție este bazată pe principiul „unul pentru toți, toți pentru unul”, un adevărat model pentru sistemul de securitate colectivă. Consiliul de Securitate desemnează agresorul și lansează chemarea pentru represiunea armată împotriva sa. Statele membre sunt obligate să răspundă acestor solicitări trimițând trupe, sub mandat ONU, organizația mondială asigurând o strategie corespunzătoare cât și o conducere adecvată.

Acest sistem a funcționat de foarte puține ori, iar atunci când a funcționat, conducerea propriu-zisă a acțiunilor nu a fost exercitată direct de către ONU, ci de către o națiune conducătoare.

În plus, în timpul Războiului Rece ONU, prin operațiile sale de menținere a păcii, a organizat misiuni internaționale aflate direct sub comanda sa, dar necombatante, ce aveau ca scop separarea părților în conflict și supravegherea liniilor de încetare a focului. Organizația Mondială a fost, de asemenea, prezentă în

²⁴ Ioan Crăciun, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006, p. 132.

²⁵ Stan Petrescu, *Mediul de securitate global și euroatlantic*, București, Editura Militară, 2005, pp. 154-156.

operații de mediere și de prevenire a conflictelor și a servit drept forum în care s-au purtat negocieri în scopul dezamorsării conflictelor, cât și pentru asigurarea de contacte neoficiale între părți și negocieri.

Motivele pentru care organizațiile internaționale își asumă rolul de mediator al conflictelor sunt mai complexe decât cele ale statelor. Pacea internațională este rațiunea de a fi a mai multor organizații internaționale, fiind înscrisă în cartele sau documentele programatice ale acestora. Organizațiile internaționale interguvernamentale sunt însă subiecte ale politicilor și intereselor statelor membre. Organizațiile regionale nu au fost influențate de consecințele Războiului Rece în aceeași măsură ca ONU. Organizația Națiunilor Unite, prin implicarea avută în soluționarea crizelor a avut și are un rol important în conceperea unor seturi de operațiuni, de baze juridice, de procese politice, interinstituționale și de cooperare cu privire la managementul crizelor internaționale.

În perioade de reșezare a raportului mondial de forțe – cum este și cea pe care o traversăm – statele mari doresc să aibă cât mai multă libertate de acțiune, ceea ce le determină să nu pună un prea mare accent pe dreptul internațional. Desigur, am atins un grad de civilizație, care nu ne permite să ignorăm dreptul – iar în plus, globalizarea ne constrânge – dar și atunci se caută modalități care, în aparență, să fie în concordanță cu dreptul internațional, dar în realitate, să permită statelor mari să acționeze cu cât mai multă impunitate. Sau, pur și simplu, se rescrie dreptul internațional însuși.

Deși controversate din punctul de vedere al legitimității lor, operațiunile și misiunile ONU au un rol crucial în restabilirea păcii în diverse zone ale lumii, în condițiile în care actori statali sau nonstatali, mânați de interese naționale sau de grup tind să antreneze ample repercusiuni asupra populației civile, prin maniera proprie de soluționare a unui diferend apărut. Criticile îi sunt probabil aduse pentru incapacitatea inițială a Organizației de a interveni în conflict, datorată lipsei capacităților. Totuși, ONU a dovedit că, prin mecanismele instituite în Consiliul de Securitate, poate asigura o prezență utilă și eficientă și că poate acționa și în complementaritate cu ceilalți actori importanți ai mediului internațional de securitate, prin aplicarea mijloacelor civile în managementul crizelor, ceea ce asigură, de fapt, ducerea la îndeplinire a obiectivelor care au animat organizația – transformarea statelor cu potențial de conflict ridicat în state stabile, predictibile din punctul de vedere al securității, democratizate, care să nu mai prezinte riscuri pentru entitățile din proximitatea lor.

Astfel, crizele în care ONU a fost implicată au însemnat nu doar necesitatea ca Organizația să intervină pentru restabilirea securității în regiune, ci și ocazia pentru aceasta de a-și îmbunătăți sistemul de management al crizelor, ce a cunoscut îmbunătățiri după fiecare intervenție.

Prin eliminarea surselor de conflict, ONU militează pentru asigurarea unui mediu stabil și sigur pe termen lung, atât pentru regiunea în care desfășoară operațiuni, cât și pentru spațiul, în proximitatea căruia se află. Integrarea tuturor statelor în ONU nu înseamnă înglobarea unor surse de risc și amenințare la adresa securității ei, ci garantarea faptului că atare surse de risc și amenințare nu vor mai exista în apropierea imediată a granițelor comunitare. În interiorul acestor granițe, statele lumii își vor putea dezvolta cultura cooperării, fundamentul rezolvării pe cale amiabilă a diferendelor dintre ele.

Este însă nevoie de continuarea procesului de management al crizelor pe linia reconstrucției post-conflict, a clădirii statului de drept, a susținerii dezvoltării unor state autogovernabile, pentru care ONU are instrumentele necesare.

BIBLIOGRAFIE

- Dictionaire de la langue française. Encyclopedie, noms communs, nome propre, 1999.
- Bari Ioan, *Economie mondială*, Editura Didactică și Pedagogică, Bucuresti, 1994
- Bolintineanu Al., *Carta ONU – document al erei noastre*, Ed. Politica, București, 1970.
- Bolintineanu Al., A. Năstase, *Drept internațional contemporan*, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1995.
- Crăciun Ioan, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006.
- Gl.lt.prof.univ.dr. Frunzeti Teodor, conf.univ.dr. Bușe Dorel, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.
- Gl.lt.prof.univ.dr. Frunzeti Teodor, mr.conf.univ.dr. Bușe Dorel, *Relații internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.
- Gl.lt.prof.univ.dr. Frunzeti Teodor, *Conflict și negociere în relațiile internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011.
- Frunzeti Teodor, Zodian Vladimir (coordonator), *Lumea 2005. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2007.

- Frunzeti Teodor, Zodian Vladimir (coordonator), *Lumea 2007. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2007.
- Fuerea, Augustin, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2002.
- Groșeanu Ion-Alexandru, *Soluții nonmilitare de prevenire a conflictelor și menținere a păcii*, pdf, București, 2013.
- Stan Petrescu, *Mediul de securitate global și euroatlantic*, București, Editura Militară, 2005.
- Repciuc Teodor, *Situațiile de criză și gestionarea lor în noul context politic și strategic european. Orientări teoretice și operaționale în doctrina militară de apărare a României*, Revista Română de Studii Internaționale, vol.XXVII nr. 1-2.
- Dr.Văduva Gheorghe, Mihai-Ștefan Dinu, *Crizele politico-militare ale începutului de mileniu*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.
- <http://www.arduph.ro/domenii/diu-doctrina/considerente-de-drept-umanitar-si-evaluari-privind-asimetria-conflictelor-armate-internationale-si-non-internationale/>

